

dobrovolné dotazníky rozdány i rodičům. Ti pak poskytovali informace o tom, jak vnímají školu svého dítěte a jak se do činnosti v ní zapojují, jak pomáhají dítěti doma s učením a jaká jsou jejich očekávání, pokud jde o budoucí povolání dítěte, zejména s ohledem na matematiku. Země a ekonomické celky si mohly vybrat ještě dva další volitelné dotazníky pro žáky: v jednom se zjišťovalo, jak žáci znají a používají informační a komunikační technologie, druhý se zaměřoval na informace o dosavadním vzdělávání žáků včetně toho, jestli někdy přerušili školní docházku a jak se připravují na své budoucí povolání.

KTERÍ ŽÁCI SE ÚČASTNÍ ŠETŘENÍ PISA?

Mezi zeměmi existují rozdíly v povaze a rozsahu předškolního vzdělávání a péče, ve věku zahájení povinné školní docházky, ve struktuře vzdělávací soustavy i v podílech žáků, kteří jsou nuceni opakovat ročník. Z toho vyplývá, že školní ročníky nejsou vždy nejlepšími ukazateli toho, jak si žáci stojí ve svém kognitivním rozvoji. Pro lepší mezinárodní porovnání výkonu žáků se PISA zaměřuje na žáky konkrétní věkové skupiny. Žáci zapojení do šetření PISA dosáhli v době testování věku mezi 15 lety 3 měsíci a 16 lety 2 měsíci a dokončili alespoň 6 let povinné školní docházky. Není důležité, do jakého typu školy chodí, zda jsou přihlášení k řádnému dennímu studiu nebo mají částečnou školní docházku, zda se jedná o školu s profesně zaměřeným nebo všeobecným studijním programem, ani zda jde o veřejnou nebo soukromou školu nebo o školu pro cizince v dané zemi nebo ekonomickém celku. (Pracovní definici této cílové populace naleznete v [Příloze A2](#).) Volba konkrétní věkové kategorie, která je stejná pro všechny země a v průběhu času se nemění, umožňuje studii PISA soustavně porovnávat znalosti a dovednosti jedinců, kteří se narodili ve stejném roce a v 15 letech ještě stále chodí do školy, bez ohledu na různorodost jejich cesty ke vzdělání ve škole i mimo ni.

Populace zúčastněných žáků i těch, kteří jsou z účasti vyloučeni, je definována na základě přesných pravidel (viz [Příloha A2](#)). Podle požadavků musel být celkový podíl žáků vyloučených z šetření nižší než 5 %, aby se dalo rozumně předpokládat, že jakékoli odchylky národních průměrných skóre zůstanou v rozsahu plus minus 5 bodů, tj. řádově v rozsahu 2 standardních chyb výběru. Z šetření bylo možné vyloučit buď zúčastněné školy, nebo žáky zúčastněných škol (viz [Příloha A2](#), Tabulky [A2.1](#) a [A2.2](#)).

Pro vyloučení školy nebo žáka z šetření PISA existuje několik důvodů. Školy mohou být vyloučeny proto, že se nacházejí v odlehlých regionech a jsou nepřístupné, jsou velmi malé nebo je z účasti vylučují jejich organizační nebo provozní podmínky. Žáci mohou být vyloučeni kvůli intelektové nedostatečnosti nebo omezené způsobilosti pracovat v jazyce testování.

V 28 z 65 zemí a ekonomických celků účastnících se PISA 2012 byl podíl vyloučených škol nižší než 1 %; ve všech zemích a ekonomických celcích pak byl nižší než 4 %. Pokud se zohlední i počet vyloučených žáků, kteří splňovali mezinárodně stanovená kritéria vyloučení, míra vyloučení ještě lehce naroste. Celková míra vyloučení však zůstává pod 2 % ve 30 zúčastněných zemích a ekonomických celcích, pod 5 % v 57 zúčastněných zemích a ekonomických celcích a pod 7 % ve všech zemích s výjimkou Lucemburska (8,4 %). V 11 z 34 členských států OECD byl podíl vyloučení na úrovni škol nižší než 1 % a v 31 členských států OECD byl nižší než 3 %. Když se zohlednily i počty žáků vyloučených v rámci jednotlivých škol, byla míra vyloučení v 11 zemích OECD pod 2 % a v 26 zemích OECD pod 5 %.